

УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ РІЗНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ

УДК 796.332.001.36:796.015-057.874

Коваль С. С., к. фіз. вих., доцент
 Лебедев С. І.
 Харківська державна академія фізичної культури

Порівняльний аналіз командних кількісних показників техніко-тактичних дій футболістів 10–12 років під час змагальної діяльності

Анотація. Мета: порівняти кількісні командні техніко-тактичні дії футболістів від 10 до 12 років в змагальних іграх. **Матеріал:** дослідження було проведено на базі дитячого футбольного клубу «Арсенал» м. Харкова. У ньому взяло участь 24 футболісти віком 10–12 років у 18 іграх. **Результати:** визначено, що загальна сума командних техніко-тактичних дій під час змагальної діяльності з віком футболістів збільшується нерівномірно. У 10-річному віці юні футболісти виконують у середньому за гру $324,6 \pm 12,3$ ТТД, у 11-річному – $407,1 \pm 14,6$, а в 12 років – $433,2 \pm 13,8$. Достовірно вищі результати мають 11-річні юні футболісти в порівнянні з 10-річними ($t=4,32$; $p>0,01$) і 12-річні в порівнянні з 10-річними ($t=5,87$; $p>0,01$). **Висновки:** встановлено, що достовірно вищі результати мають 11-річні юні футболісти в порівнянні з 10-річними ($t=4,32$; $p>0,01$). Кращі кількісні показники мають 12-річні юні футболісти у порівнянні з 10-річними за загальною кількістю техніко-тактичних дій за гру ($t=5,87$; $p>0,01$).

Ключові слова: юні футболісти, змагальна діяльність, техніко-тактичні дії (ТТД), кількісні та якісні показники.

Вступ. Сучасний футбол характеризується високою напруженістю ігрових дій, вимагаючи від спортсмена максимальних м'язових зусиль і вміння проявити їх в ситуації, що швидко змінюється [1; 3; 6; 8]. Дуже часто сучасний футбол називають інтенсивним і, навіть, надінтенсивним. Дійсно, величезний обсяг рухових дій, швидкість пересувань футболістів у грі, робота з м'ячем в умовах дефіциту часу та простору – всі ці характерні риси сучасного футболу пред'являють особливі вимоги до індивідуальної майстерності футболістів. Спортивного вдосконалення футболістів немає межі, й найскладніше з багатьох розв'язуваних ними завдань – зростання техніко-тактичної майстерності [2; 4; 7; 8].

У спортивних іграх в якості основних критеріїв оцінки змагальної діяльності та спортивної майстерності гравців фахівці рекомендують використовувати показники ефективності і результативності [2; 9; 10]. Питання контролю та оцінки змагальної діяльності футболістів знаходилися в центрі уваги багатьох фахівців. Однак кожен конкретний випадок обмежувався рішенням лише окремих завдань, які стояли перед дослідником [5; 6; 9; 10].

Багато фахівців розглядають змагальну діяльність, зводячи її в ранг інтегрального показника, а спортивний результат – як один з провідних критеріїв ефективності навчально-тренувального процесу. Тому, при управлінні тренувальним процесом пропонується сконцентрувати зусилля на аналізі змагальної діяльності команд і окремих гравців, тому що тільки в умовах відповідальних змагань повною мірою проявляються позитивні і негативні сторони підготовленості спортсменів. І тільки лише глибоко вивчивши змагальну діяльність, можна розробити адекватну їй систему тренувань [1; 4; 7; 10].

Таким чином, актуальність обраної теми дослідження визначається великою важливістю інформації про ТТД, як окремих гравців, так і команди в цілому, для підвищення якості навчально-тренувальної роботи.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. Дана робота проводилася

згідно переліку пріоритетних тематичних напрямків наукових досліджень та розробок на 2013–2015 рр. Харківської академії фізичної культури, за темою: 2.3. Науково-методичні основи удосконалення системи підготовки спортсменів у футболі з урахуванням особливостей змагальної діяльності» (№ держреєстрації 0111U001722) та ініціативної теми НДР кафедри футболу та хокею Харківської державної академії фізичної культури на 2011–2015 рр. за темою: 2.6 Оптимізація навчально-тренувального процесу футболістів різної кваліфікації (№ держреєстрації 0111U003127).

Мета дослідження: порівняти кількісні командні характеристики техніко-тактичних дій футболістів від 10 до 12 років у змагальних іграх.

Задачі:

1. Проаналізувати сучасну методичну літературу за обраною темою.
2. Провести порівняльний аналіз кількісних характеристик техніко-тактичних дій гравців різного віку (10–12 років).
3. На підставі отриманих даних виявити загальний обсяг ТТД гравців від 10–12 років.

Матеріал і методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань використовувалися наступні методи дослідження: аналіз та узагальнення літературних джерел; педагогічні спостереження; інструментальний метод реєстрації показників змагальної діяльності. Усі результати дослідження відпрацьовувалися загальноприйнятими методами статистичної обробки отриманих результатів.

Дослідження було проведено на базі дитячого футбольного клубу «Арсенал» м. Харкова. Було проаналізовано кількість ТТД 24-х футболістів віком: 10 років ($n=8$), 11 – ($n=8$) та 12 років ($n=8$) у 18 іграх. Ігрова діяльність фіксувалася за 10-хвилинними відрізками, що дозволило побачити динаміку всього матчу, визначити сильні та слабкі сторони гравців різного ігрового амплуа: нападників, захисників, півзахисників. У бланках технічних протоколів фіксувалися показники дій в нападі: прийом, ведення, передачі, удари м'яча з визначенням коефіцієнта браку. А також показники гри в захисті: відбір, перехоплення, гра в єдиноборс-

Командні кількісні показники змагальної діяльності юних футболістів від 10–12 років, 18 ігор

№ п/п	ТТД	10 років (n=8)	11 років (n=8)	12 років (n=8)	t-критерій Ст'юдента					
		$\bar{X}_1 \pm m_1$	$\bar{X}_2 \pm m_2$	$\bar{X}_3 \pm m_3$	$t_{1,2}$	$t_{2,3}$	$t_{1,3}$	$P_{1,2}$	$P_{2,3}$	$P_{1,3}$
1.	Прийом м'яча	77,4±11,3	94,2±14,7	118,3±12,4	0,9	1,24	2,5	>0,05	>0,05	<0,05
2.	Короткі передачі назад і поперек поля	54,3±4,7	52,7±4,5	51,2±4,3	0,24	0,24	0,48	>0,05	>0,05	>0,05
3.	Короткі передачі вперед	61,1±5,6	71,2±6,2	85,4±7,3	1,22	1,48	2,65	>0,05	>0,05	<0,05
4.	Короткі передачі м'яча	115,4±12,5	123,9±15,34	136,6±16,4	0,42	0,56	1,04	>0,05	>0,05	>0,05
5.	Середні передачі назад і поперек	7,3±3,6	9,3±2,7	11,2±3,1	0,44	0,46	0,82	>0,05	>0,05	>0,05
6.	Середні передачі вперед	8,5±2,2	12,3±2,5	13,8±2,9	1,14	0,39	1,45	>0,05	>0,05	>0,05
7.	Середні передачі	15,8±1,3	21,6±3,4	25,3±4,2	1,59	0,68	2,16	>0,05	>0,05	>0,05
8.	Довгі передачі назад, поперек	0,8±0,22	2,3±0,73	5,2±1,8	1,96	1,49	2,42	>0,05	>0,05	<0,05
9.	Довгі передачі вперед	0,6±0,25	1,1±0,21	3,2±1,21	1,53	1,7	2,10	>0,05	>0,05	>0,05
10.	Довгі передачі м'яча	1,4±0,5	3,3±1,1	8,4±2,3	1,57	2,00	2,97	>0,05	>0,05	<0,05
11.	Ведення м'яча	71,1±7,1	68,3±5,7	55,2±5,1	0,36	1,71	1,81	>0,05	>0,05	>0,05
12.	Перехоплення, єдиноборства, відбір	78,2±5,2	69,1±4,8	61,1±4,3	1,28	1,24	2,53	>0,05	>0,05	<0,05
13.	Обведення	12,2±4,5	15,9±3,6	19,4±4,8	0,64	0,58	1,09	>0,05	>0,05	>0,05
14.	Удари ногою по воротах	7,3±1,5	8,4±1,8	9,3±1,9	0,46	0,34	0,82	>0,05	>0,05	>0,05
15.	Удари головою по воротах	0,3±0,02	0,8±0,07	1,4±0,9	6,86	5,26	11,93	<0,01	<0,01	<0,01
	Усього:	324,6±12,3	407,1±14,6	433,2±13,8	4,32	1,41	5,87	<0,01	>0,05	<0,01

тві також з визначенням коефіцієнта браку. Реєстрація ТТД велася опосередкованим шляхом (прихованим – коли, той, за ким спостерігали – не знав, що за ним ведеться спостереження).

За методикою Ю. А. Морозова реєструвалися наступні техніко-тактичні дії: прийом м'яча; передачі м'яча (короткі, середні та довгі); перехоплення; єдиноборства (вгорі і внизу); обведення; відбір; ведення м'яча; удари в площину воріт (ногою і головою). Розраховувався коефіцієнт браку техніко-тактичних дій.

Дані про техніко-тактичні дії наговорювалися на диктофон, а потім розшифровувалися за допомогою стенографічного запису. На основі результатів обробки технічних протоколів використовувалася порівняльний аналіз діяльності футболістів з урахуванням ігрового амплуа. Визначалися середні показники виконання техніко-тактичних дій за підсумками 18 ігор для кожного амплуа.

Результати дослідження та їх обговорення.

Результати проведених досліджень представлені в таблиці. Їх аналіз свідчить, про те що загальна кількість зупинок м'яча під час ігор, з віком від 10 до 12 років збільшується. Так, цей показник у 11-річних футболістів на 22,2% більше ніж у футболістів 10-річного віку, а у гравців віком 12 років у порівнянні з 11-річними приріст цього показника склав вже 25%. Необхідно відмітити, що 10-річні футболісти мають достовірно нижчі показники прийому м'яча порівняно з 12-річними футболістами ($t=2,5$; $p>0,05$) (див. таблицю).

Аналогічна динаміка простежується при виконанні коротких передач м'яча вперед. При цьому приріст у передачах м'яча вперед між 10-ти та 12-річними футболістами має достовірні відмінності ($t=2,5$; $p>0,05$).

Тенденція до збільшення зберігається й при виконанні середніх передач м'яча назад, поперек та вперед футболістами 10–12 років.

Аналіз виконання довгих передач м'яча назад, поперек та вперед показав суттєве збільшення кількості технічних дій цього елемента в змагальній практиці юних футболістів з 10 до 12 років. Аналіз результатів, отриманих при виконанні довгих передач м'яча назад та поперек, виявив, що 12-річні юні футболісти достовірно більше виконують даних передач порівняно з 10-річними ($t=2,42$; $p>0,05$) (дивись таблицю).

Кількість обведень суперника в середньому за гру збільшується з віком. У 10-річному віці цей показник становить $-12,2\pm 4,5$, в 11-річному віці збільшився до $15,9\pm 3,6$ за гру, а в 12 років склав $-19,4\pm 4,8$, але ці зміни не були достовірними.

Кількість виконання ударів по воротах ногою та головою також збільшується. Так, у 10-річному віці вищевказаний показники складає: удари ногою по воротах – $7,3\pm 1,50$, удари по воротах головою – $0,3\pm 0,02$; в 11-річному віці ці показники збільшилися до $8,4\pm 1,8$ ударів ногою по воротах та до $0,8\pm 0,07$ ударів по воротах головою. Необхідно зазначити, що з віком достовірно збільшується кількість виконання ударів го-

ловою, між 10-ти та 11-річними футболістами ($t=6,86$; $p>0,01$), між 11-ти та 12-річними ($t=5,26$; $p>0,01$), між 10-ти та 12-річними ($t=11,93$; $p>0,01$) (див. таблицю).

Проте, не дивлячись на збільшення вищевказаних показників, серед загальної кількості ТТД в юних футболістів 10–12 років є прийоми, показники яких мають тенденцію до зменшення. Це, перш за все: короткі передачі м'яча назад та поперек поля, ведення.

Аналіз середніх показників кількості коротких передач м'яча назад та поперек під час змагальної діяльності показав, що у віці 10 років юні футболісти в середньому за гру виконують: передач м'яча назад та поперек – $54,3\pm 4,7$, в 11 років цей показник складає $52,7\pm 4,5$, а в 12 років – $51,2\pm 4,3$. Така ж тенденція спостерігається й при виконанні ведення м'яча в середньому за гру (див. таблицю). Так, у 10-річному віці цей показник складає $71,1\pm 7,1$, в 11-річному віці – $68,3\pm 5,7$, а в 12-річному віці він зменшився до $55,2\pm 5,1$.

Аналогічна динаміка простежується й в єдиноборствах. Футболісти 10 років у середньому за гру виконують $78,2\pm 5,2$ єдиноборств, в 11 років – $69,1\pm 4,8$, а в 12 років – $61,1\pm 4,3$. Слід зазначити, що 10-річні футболісти виконують достовірно більше єдиноборств за м'яч порівняно з 12-річними спортсменами ($t=2,53$; $p>0,05$) (див. таблицю).

Загальна кількість командних техніко-тактичних дій під час змагальної діяльності з віком збільшується. Так, у 10-річному віці юні футболісти виконують у середньому за гру $324,6\pm 12,3$ ТТД, у 11-річному віці цей показник склав $407,1\pm 14,6$, а в 12 років – $433,2\pm 13,8$. Достовірно вищі результати мають 11-річні юні футболісти у порівнянні з 10-річними ($t=4,32$; $p>0,01$) і 12-річні в порівнянні з 10-річними ($t=5,87$; $p>0,01$).

Висновки:

1. Проведений аналіз науково-методичної літератури свідчить про те, що змагальна діяльність потребує більш досконалішого вивчення у зв'язку з розробкою і впровадженням нових методик тренувань.

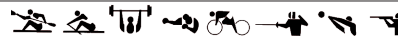
2. Встановлено, що з віком основні кількісні показники техніко-тактичних дій в арсеналі юних гравців від 10–12 років збільшуються нерівномірно. Тенденцію до зменшення за віком юних футболістів від 10 до 12 мають показники: короткі передачі м'яча назад та поперек поля, ведення.

3. Визначено, що загальна кількість командних техніко-тактичних дій під час змагальної діяльності з віком футболістів збільшується нерівномірно. У 10-річному віці юні футболісти виконують у середньому за гру $324,6\pm 12,3$ ТТД, у 11-річному – $407,1\pm 14,6$, а в 12 років – $433,2\pm 13,8$. Достовірно вищі результати мають 11-річні юні футболісти в порівнянні з 10-річними ($t=4,32$; $p>0,01$) і 12-річні в порівнянні з 10-річними ($t=5,87$; $p>0,01$).

Подальші дослідження будуть направлені на визначення якісних показників змагальної діяльності юних футболістів 10–12 років.

Список використаної літератури:

1. Дулібський А. В. Модулювання тактичних дій у процесі підготовки юнацьких команд з футболу : дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.01 «Теорія» / А. В. Дулібський. – Львів, 2001. – 201 с.
2. Золотарев А. П. Структура соревновательной деятельности юных футболистов / А. П. Золотарев // Научно-методический журнал. – 1997. – № 1. – С. 38–40.
3. Перевозник В. І. Дослідження індивідуальних техніко-тактичних дій (відбір) гравців команди «Металіст» / В. І. Перевозник, С. М. Журід // Слобожанський науково-спортивний вісник : [наук.-теор. журн.]. – Харків : ХДАФК, 2006. – № 9. – С. 49–52.

4. Пшибыльский В. Комплексный контроль в системе многолетней подготовки футболистов детского и юношеского возраста : дис. ... доктора наук по физическому воспитанию и спорту : спец. 13.00.04. «Теория и методика физического воспитания, спортивной тренировки, оздоровительной и адаптационной физической культуры» / В. Пшибыльский. – К. : 1998. – 372 с.

5. Коваль С. С. Исследование взаимосвязи скоростных качеств и технико-тактических действий юных футболистов 8–12 лет / С. С. Коваль // Слобожанський науково-спортивний вісник : [наук.-теор. журн.]. – Харків : ХДАФК, 2010. – № 1. – С. 99–102.

6. Коваль С. С. Сравнительный анализ динамики формирования технико-тактической подготовленности юных футболистов 8–12 лет / С. С. Коваль // Слобожанський науково-спортивний вісник : [наук.-теор. журн.]. – Харків : ХДАФК, 2011. – № 2. – С. 135–143.

7. Лисенчук Г. А. Теоретико-методичні основи управління підготовкою футболістів 7–16 років : автореф. дис. ... доктора наук з фізичного виховання і спорту : спец. 13.00.04. «Теорія та методика фізичного виховання, спортивного тренування, оздоровчої та адаптаційної фізичної культури» / Г. А. Лисенчук. – К. : 2004. – 42 с.

8. Лисенчук Г. А. Управление подготовкой футболистов / Г. А. Лисенчук. – К., 2003. – 272 с.

9. Лебедев С. И. Дослідження індивідуальних технико-тактичних дій юних футболістів 10–11 років з урахуванням ігрового амплуа / С. И. Лебедев // Проблемы и перспективы развития спортивных игр и единоборств в высших учебных заведениях : [Сборник статей IX международной научной конференции, 8–9 февраля 2013 года]. – Белгород-Харьков-Красноярск-Москва : ХНПУ, 2013. – С. 225–229.

10. Полишкис М. С. Личностные факторы эффективности и надежности соревновательной деятельности юных футболистов / М. С. Полишкис, О. В. Дашкевич, И. А. Клесов // Физическая культура : [Научно-методический журнал]. – Москва, 1992. – № 2. – С. 47–50.

Стаття надійшла до редакції 27.01.2014 р.

Опубліковано: 28.02.2014 р.

Аннотация. Коваль С. С., Лебедев С. И. Сравнительный анализ командных количественных показателей технико-тактических действий футболистов 10–12 лет во время соревновательной деятельности. **Цель:** сравнить количественные командные технико-тактические действия футболистов от 10 до 12 лет в соревновательных играх. **Материал:** исследование было проведено на базе детского футбольного клуба «Арсенал» г. Харькова. В нем участвовали 24 футболиста возрастом 10–12 лет в 18 играх. **Результаты:** определено, что общая сумма командных технико-тактических действий во время соревновательной деятельности с возрастом увеличивается неравномерно. В 10-летнем возрасте юные футболисты выполняют в среднем за игру 324,6±12,3 технико-тактических действий, в 11-летнем возрасте – 407,1±14,6, а в 12 лет – 433,2±13,8. **Выводы:** установлено, что достоверно высшие результаты имеют 11-летние юные футболисты в сравнении с 10-летними ($t=4,32$; $p>0,01$). Лучшие количественные показатели имеют 12-летние юные футболисты в сравнении с 10-летними по общему количеству технико-тактических действий за игру ($t=5,87$; $p>0,01$).

Ключевые слова: юные футболисты, соревновательная деятельность, технико-тактические действия (ТТД), количественные показатели.

Abstract. Koval S. S., Lebedev S. I. Comparative analysis of team quantitative indicators in technical and tactical team actions (TTA) between 10–12 years old players during competitive activity. **Purpose:** to compare the quantitative team technical and tactical actions of players from 10 to 12 years in competitive games. **Material:** the study was conducted at the children's football club "Arsenal" Kharkov. It was attended by 24 players aged 10–12 years in 18 games. **Results:** determined that the total amount of the team technical and tactical actions during competitive activity increases with age unevenly. The 10 year old young players perform per game 324,6±12,3 TTA, 11 years of age, the figure was 407,1±14,6, and in 12 years – 433,2±13,8. **Conclusions:** found that significantly better results with 11 year-old young footballers compared with 10 years ($t=4,32$; $p>0,01$). More quantitative with 12 year young players compared to 10 years with a total number of TTA per game ($t=5,87$; $p>0,01$).

Keywords: young players, competitive activities, TTD, quantitative indicators.

References:

1. Dulibskiy A. V. Modelyuvannya taktichnikh diy u protsesi pidgotovki yunatskikh komand z futbolu : dis. ... kand. nauk z fiz. vikhovannya i sportu [Modeling tactical in preparing youth football teams : diss.], Lviv, 2001, 201 p. (ukr)
2. Zolotarev A. P. Nauchno-metodicheskiy zhurnal [Scientific-methodical journal], 1997, vol. 1, pp. 38–40. (ukr)
3. Perevoznik V. I., Zhurid S. M. Slobozans'kij nauk.-sport. visn. [Slobozhanskyi science and sport bulletin], Kharkiv, 2006, vol. 9, pp. 49–52. (ukr)
4. Pshibyl'skiy V. Kompleksnyy kontrol v sisteme mnogoletney podgotovki futbolistov detskogo i yunosheskogo vozrasta : dis. ... doktora nauk po fizicheskomu vospitaniyu i sportu [Integrated control system in a multi-year football training for children and youth : diss.], Kyiv, 1998, 372 p. (rus)
5. Koval S. S. Slobozans'kij nauk.-sport. visn. [Slobozhanskyi science and sport bulletin], Kharkiv, 2010, vol. 1, pp. 99–102. (rus)
6. Koval S. S. Slobozans'kij nauk.-sport. visn. [Slobozhanskyi science and sport bulletin], Kharkiv, 2011, vol. 2, pp. 135–143. (rus)
7. Lisenchuk G. A. Teoretiko-metodichni osnovi upravlinnya pidgotovkoyu futbolistiv 7–16 rokiv : avtoref. dis. ... doktora nauk z fizichnogo vikhovannya i sportu [Theoretical and methodological foundations of management training futbolistiv 7-16 years : Authors thesis], Kyiv, 2004, 42 p. (ukr)
8. Lisenchuk G. A. Upravleniye podgotovkoy futbolistov [Management training players], Kyiv, 2003, 272 p. (rus)
9. Lebedev S. I. Problemy i perspektivy razvitiya sportivnikh igr i yedinoborstv v vysshikh uchebnykh zavedeniyakh [Problems and prospects of the development of sports and games edinoborstv in higher education], Belgorod-Kharkov-Krasnoyarsk-Moskva, 2013, pp. 225–229. (ukr)
10. Polishkis M. S., Dashkevich O. V., Klesov I. A. Fizicheskaya kultura [Physical Culture], Moskva, 1992, vol. 2, pp. 47–50. (rus)

Received: 27.01.2014.

Published: 28.02.2014.

Святослав Святославович Коваль, orcid.org/0000-0001-7140-6276; Koval.S.S.79@gmail.ru; к. фіз. вих., доцент; Харківська державна академія фізичної культури: вул. Клочківська 99, Харків, 61058, Україна.

Сергій Ігорович Лебедев, orcid.org/0000-0002-8452-8800; lebedev19881988@mail.ru; Харківська державна академія фізичної культури: вул. Клочківська 99, Харків, 61058, Україна.

Святослав Святославович Коваль, orcid.org/0000-0001-7140-6276; Koval.S.S.79@gmail.ru; к. физ. восп., доцент; Харьковская государственная академия физической культуры: ул. Клочковская 99, г. Харьков, 61058, Украина.

Сергей Игоревич Лебедев, orcid.org/0000-0002-8452-8800; lebedev19881988@mail.ru; Харьковская государственная академия физической культуры: ул. Клочковская 99, г. Харьков, 61058, Украина.

Svyatoslav Koval, orcid.org/0000-0001-7140-6276; Koval.S.S.79@gmail.ru; PhD (Physical Education and Sport), Associate Professor; Kharkiv State Academy of Physical Culture: Klochkovskaya str. 99, Kharkiv, 61058, Ukraine.

Sergiy Lebedev, orcid.org/0000-0002-8452-8800; lebedev19881988@mail.ru; Kharkiv State Academy of Physical Culture: Klochkovskaya str. 99, Kharkiv, 61058, Ukraine.

